

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 10, 2021 | 28.10.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.10.84](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.84)

УДК 330.1:338.2:339.9

*Р. В. Яковенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та економіки,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0002-8103-8590*

*Л. М. Алексеєва,
заступник декана економічного факультету,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0003-0085-3970*

*О. В. Павлова,
к. е. н., завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та економіки,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0002-3204-2446*

*С. А. Фрунза,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та бухгалтерського обліку,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0002-2081-7777*

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДНОСИНАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

*R. Yakovenko
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing,
Management and Economics, Robert Elworthy Institute of Economics and Technology,
Kropyvnytskyu*

*L. Alekseieva
Deputy Dean of the Faculty of Economics,
Robert Elworthy Institute of Economics and Technology, Kropyvnytskyu*

*O. Pavlova
PhD in Economics, Head of the Department of Marketing, Management and Economics, Robert
Elworthy Institute of Economics and Technology, Kropyvnytskyu*

*S. Frunza
PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Finances and Accounting,
Robert Elworthy Institute of Economics and Technology, Kropyvnytskyu*

**THEORETICAL AND ECONOMIC SUBSTANTIATION OF THE NEED TO MANAGE
INTELLECTUAL PROPERTY RELATIONS IN THE FIELD OF INTERNATIONAL
ECONOMIC RELATIONS**

У статті розкриваються різноманітні підходи щодо обґрунтування необхідності управління відносинами інтелектуальної власності (ІВ) сучасної України з урахуванням фактору посилення глобалізаційних тенденцій сучасного світу. Визначено специфіку та проблеми становлення сучасної української економіки, зокрема щодо відповідності сучасного українського суспільства вимогам еволюційного поступу в сфері застосування інтелектуального капіталу та становлення постіндустріальної економіки.

Наукова новизна статті полягає у тому, що визначаються економічні передумови необхідності власне державного регулювання проблем інтелектуальної власності в Україні. Метою статті є визначення ролі інтелектуальної власності в економіці України, в тому числі й у царині посилення її експортних можливостей та підведення теоретико-економічного фундаменту під різні напрями державного впливу на неї.

Наведено заходи щодо регулювання інтелектуальної власності в різних економічних секторах, зокрема таких як: структура національного виробництва, рівень доходів населення, освіта і наука, промисловість, сфера купівлі-продажу товарів, зайнятість та міграція трудового потенціалу, сфера взаємодії капіталу та інтелектуальної власності, боротьба з пандемією COVID-19. Спрогнозовано наслідки їх застосування.

Визначено, що головною проблемою розвитку відносин інтелектуальної власності на основі застосування у виробничій сфері інтелектуального капіталу є низький рівень життя, що унеможливорює потребу самореалізації та саморозвитку громадянина сучасної України. Однією з характерних властивостей інтелектуальної власності в українській економіці є її неспроможність задоволення потреб саме осіб, що її створюють та формують. Це досягається за рахунок зловживань та маніпуляцій у сфері державного регулювання, монополізації економічного життя та наявності відносин експлуатації інтелектуального капіталу традиційним капіталом, дедалі потужнішим проникненням в суспільні відносини України суб'єктів іноземного впливу.

Подальші дослідження у цьому напрямку дадуть можливість конкретизувати важелі впливу та визначити послідовність застосування заходів управління інтелектуальною власністю по кожному з напрямів.

The article reveals various approaches to substantiate the need for management intellectual property (IP) relations of modern Ukraine, taking into account the factor of strengthening globalization trends of the modern world. The specifics and problems of the formation of the modern Ukrainian economy are determined, in particular, the compliance of modern Ukrainian society with the requirements of evolutionary progress in the field of intellectual capital and the formation of the post-industrial economy.

The scientific novelty of the article is that it determines the economic preconditions for the need for state regulation of intellectual property problems in Ukraine.

The purpose of the article is to determine the role of intellectual property in the economy of Ukraine, including in the field of strengthening its export opportunities and bringing the theoretical and economic foundation under various areas of state influence on it.

Measures to regulate intellectual property in various economic sectors, including such as: the structure of national production, income, education and science, industry, purchase and sale of goods, employment and labor migration, the interaction of capital and intellectual property, the combat against pandemic COVID-19. The consequences of their use are predicted.

It is determined that the main problem of development of intellectual property relations on the basis of application of intellectual capital in the production sphere is low standard of living, which makes impossible the need for self-realization and self-development of the citizen of modern Ukraine. One of the characteristic features of intellectual property in the Ukrainian economy is its inability to satisfy the needs of those who create and shape it. This is achieved through abuses and manipulations in the field of state regulation, monopolization of economic life and the existence of relations of exploitation of intellectual capital by traditional capital, the increasingly powerful penetration into public relations of Ukraine subjects of foreign influence.

Further research in this direction will provide an opportunity to specify the levers of influence and determine the sequence of application of measures of management of intellectual property in each of the areas.

Ключові слова: інтелектуальна власність; управління; державне регулювання; інтелектуальний капітал; міжнародні економічні відносини.

Key words: intellectual property; intellectual capital; management; state regulation; international economic relations.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Найважливішим завданням економічного відновлення та розвитку сучасної України є посилення платоспроможного попиту жителів України та формування повноцінних ринкових відносин на основі підвищення споживчого потенціалу. Стратегією економічного зростання української держави має бути збільшення експорту порівняно з імпортом на основі пропонування на глобальному ринку товарів з високою доданою вартістю, зменшення частки експорту сировинних товарів, впровадження новітніх технологій та державного сприяння інноваційному розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтелектуальна власність є відносно новою економічною категорією, яка не отримала достатнього розкриття у працях вітчизняних науковців. У той же час присутній розгляд окремих аспектів цієї проблематики у працях таких вчених, як О. І. Піжук, О. О. Жовтанецька, А. З. Жовтанецький, І. С. Невінчаний, Н. С. Фесенко, А. О. Дегтяр, М. В. Гончаренко, І. І. Дахно, А. А. Чухно, В. Д. Базилевич, О. Б. Бутнік-Сіверський.

Не вирішені раніше питання, що є частиною загальної проблеми. Більшість досліджень у цій сфері стосується правових аспектів і конкретних важелів закріплення права інтелектуальної власності та його різних прикладних питань, в той час як економічні засади, зокрема визначення передумов необхідності власне державного регулювання проблем інтелектуальної власності в Україні на сьогоднішній день відсутні.

Метою статті є визначення ролі інтелектуальної власності в економіці України, в тому числі й у царині посилення її експортних можливостей та підведення теоретико-економічного фундаменту під різні напрями державного впливу на неї.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні у розвинутих країнах світу здійснюється цілеспрямоване формування творчого потенціалу людей з оплатою їхньої праці, адекватною рівню освіти, кваліфікації та внеску у виробництво. За групою країн ОЕСР, у галузях, які визначають науково-технічний розвиток і наукомістке виробництво, реальна заробітна плата – найвища. Більше того, саме на користь «класу інтелектуалів», порівняно з рештою соціальних страт суспільства, щороку перерозподіляється все більша частка національного доходу. Даний процес значною мірою активізувався з поширенням інформаційних технологій, які відкривають широкі можливості заснування власного бізнесу без значних початкових капіталовкладень [1, с. 755]. На жаль, в Україні ми можемо констатувати діаметрально протилежну ситуацію – тотальне збідніння населення, в першу чергу через сферу тарифів ЖКГ та підвищення податкового навантаження, можливість користування кар'єрними сходами виключно особам за родинною ознакою, а не за рівнем професіоналізму чи наявного розумового потенціалу, консервацію існуючих ресурсовитратних технологій на виробництві, що належить монополістам.

Загальний стан економіки України на сучасному етапі характеризується погіршенням абсолютної більшості показників. Це обумовлено, в тому числі, хибною практикою державного втручання в економіку, яка визначається на основі не загальнодержавних суспільних інтересів, а на підставі меркантильних інтересів окремих представників регулюючих органів [2, с. 34]. Сфера управління економікою України сьогодні цілеспрямовано діє на погіршення існуючої ситуації та на знищення населення, застосовуючи економічні важелі.

Маємо катастрофічне зростання цін на продукти харчування, яке нічим іншим, крім картельного зговору пояснити не можна. АМКУ формує сприятливе середовище для діяльності реалізаторів (не завжди виробників!) сільськогосподарської продукції всередині країни, наслідком чого є набагато вища ціна на окремі види продуктів харчування в Україні порівняно з їх ціною за кордоном. Відтак нівелюється потреба активної зовнішньоекономічної діяльності виробників харчів, які є головними експортерами країни. Все це може призвести до погіршення стану платіжного балансу України і, як наслідок, до суттєвого знецінення національної валюти [3, с. 95]. Наявність зазначених тенденцій спрямовує населення не на самореалізацію, саморозвиток чи на задоволення нематеріальних потреб, а на фізичне виживання, яке має бути реалізовано всупереч діям управлінського апарату, який фінансується його коштом.

Перешкодою формування нових принципів організації відносин «людина-суспільство-держава-закордон» виступає, в першу чергу, відсутність фундаментальних знань щодо стадійного розвитку суспільства, розуміння принципів побудови сучасного господарського механізму розвинутих країн. Постіндустріальне суспільство (англ. – post-industrial society) – йому притаманні такі ознаки:

- промисловість загалом і її обробна галузь поступаються чільним місцем сфері послуг;
- провідними в суспільстві стають професійні та технічні прошарки;
- теоретичні знання мають вирішальне значення для процесу інновації;
- технологія здійснює вирішальний вплив на суспільство;
- рівень урбанізації найвищий у світі [4, с. 246].

Спробуємо визначити, якою мірою ці чинники існують в економічній системі України. По-перше, рівень розвитку промисловості України залишається незадовільним через рівень її монополізації. Монополії, встановлюючи хоча б тимчасово монополні ціни, певною мірою підривають інтерес підприємців до технічного прогресу та оновлення виробництва. Більш того, найбільші монополії доволі часто скуповують патенти на нові винаходи, для того, щоб ними не скористались конкуренти. Тому виникає можливість штучно затримувати технічний прогрес [5, с. 158]. При визначенні поняття «сфера послуг» у постіндустріальній економіці розуміють зростання сфери розумової і творчої діяльності, медицини, соціального забезпечення, натомість в Україні ми можемо спостерігати зростання лише сфери послуг державного управління, яка, у процесі свого розбухання, вимагає дедалі більшого бюджетного фінансування та створює передумови для особистого збагачення її представників, лобізму та корупції.

По-друге, провідними в сучасному українському суспільстві є аж ніяк не професійні та технічні прошарки, а сфера, що регулює їх діяльність і намагається обкласти їх додатковими видами мита, та безпосередньо впливає на рівень їх заможності.

По-третє, знання та освіта фактично не відіграють ніякої ролі в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, встановлення рівня оплати праці креативних працівників. Лише при виході на міжнародні ринки робочої сили власник інтелектуального потенціалу отримує можливість самореалізації та задоволення своїх матеріальних потреб.

По-четверте, рівень урбанізації в умовах української економіки є явищем відносним через наявні демографічні ускладнення (зафіксовані тенденції депопуляції) та відтік трудового потенціалу за кордон.

Протиріччя між суспільним характером виробництва переважної більшості матеріальних і духовних благ та приватною формою привласнення є головним протиріччям капіталістичного суспільства та головною причиною криз перевиробництва. Одним із виразів цього визначального протиріччя капіталізму є протиріччя між безмежним зростанням розмірів підприємства та обмеженим платоспроможним попитом населення. В процесі розвитку капіталізму це протиріччя дедалі більше загострюється [5, с. 108]. Домінування інтелектуального капіталу як визначального фактора виробництва та інтелектуальної власності як форми його закріплення ліквідують проблему перевиробництва, оскільки головним мотивом інтелектуальної праці виступає не прагнення до отримання прибутку через нагромадження та реалізацію виготовленої продукції, а самореалізація.

Інтелектуальна власність фіксує досягнення у сфері застосування інтелектуального капіталу та дозволяє протягом певного періоду часу отримувати надзвичайні прибутки за мінімальних витрат інших факторів виробництва.

Практичним завданням сьогодення в сфері державного регулювання, з погляду закону вартості, є недопущення експлуатації інтелектуальної власності носіями традиційного, промислового капіталу.

Сучасні виробничі та комунікаційні технології значно знизили ефективний мінімальний розмір заводів (маленькі електростанції, сталеливарні міні-заводи). Наприклад, для виготовлення багатьох інформаційних благ потрібні дуже низькі постійні витрати [6, с. 479]. Відтак, державне сприяння розвитку інтелектуального капіталу спроможне зменшити частку великих підприємств в економіці сучасної України, що призведе до формування більш повноцінної ринкової економіки з погляду на середній розмір підприємства.

Більшість економістів схильні вважати, що інтелектуальна власність — це матеріально виражений результат розумової діяльності, який охороняється встановленими нормами і офіційними документами (патентами, свідоцтвами) і надає автору виняткове право на нього. Вона є одним з наймогутніших стимуляторів прогресу в усіх галузях нашого життя [7, с. 222]. За іншим твердженням «інтелектуальну власність (ІВ) можна визначити як законодавчо забезпечені права на продукт розумової діяльності людини або групи людей у промисловій, виробничій, науково-дослідницькій, художній, мистецькій та інших галузях» [8, с. 180]. Відтак, визначальне завдання держави у цій царині – швидкість і простота фіксації національної інтелектуальної власності, усунення маніпуляцій та схем у цьому процесі для можливості виходу результатів розумової діяльності держави на міжнародні ринки.

Теорія специфічних факторів виробництва (за П. Самуельсоном та Р. Джоном) – виходить з того, що певні фактори притаманні окремій галузі і не можуть переміщуватися між галузями. Міжнародну торгівлю зумовлює відмінність відносних цін на товари, яка виникає через неоднакову забезпеченість країн специфічними факторами виробництва. Міжнародну торгівлю рухає те, що специфічні для експортного сектору фактори розвиваються, а фактори, притаманні сектору, який конкурує з імпортом, скорочуються. У результаті торгівлі підвищуються доходи власників специфічного для експортних галузей фактора і зменшуються доходи власників фактора, специфічного для галузей, що конкурують з імпортом [4, с. 20]. Відтак, конкретні інструменти фіксації інтелектуальної власності – патентування та ліцензування – спроможні посилювати експортні позиції країни в сфері інтелектуаломісткого виробництва, наслідком чого має стати інтенсивне зростання ВВП.

Додатковим аргументом до вищезазначеного є те, що незважаючи на скорочення сировинного експорту та експорту матеріальними товарами широкого вжитку в умовах глобальної пандемії коронавірусу, можемо спостерігати зростання обміну інтелектуаломісткими товарами, науковими розробками та ноу-хау, а також посилення співпраці у сфері спільних міжнародних досліджень. При цьому однією з найприбутковіших сфер у світі стала розробка вакцин, засобів профілактики та боротьби з хворобами.

За останні два десятиліття різко зросла і продовжує збільшуватися частка інтелектуальної праці у загальному обсязі товарів і послуг у міжнародному обігу. Швидкими темпами розвиваються передові наукомісткі галузі – створення електронно-обчислювальних машин та їхнього програмного забезпечення, телекомунікаційного устаткування, продукції біотехнології та фармакології. Нові розробки значно підвищили і значущість традиційних галузей. Одночасно розширилася торгівля контрафактними виробами, що пов'язано, насамперед, з удосконаленням технічних можливостей щодо підробки засобів індивідуалізації, програмних продуктів, а також засобів запису і відтворення звуку та зображення [9, с. 179]. В контексті боротьби з COVID-19 та імовірною появою нових штамів, доречно формувати дуже сувору систему контролю за вакцинами та іншими засобами боротьби і запобігання таким хворобам, аби не витратити кошти даремно. Також варто визначитись, що є економічно вигіднішим: витрачання коштів та постійний контроль за якістю засобів, закупівлі яких здійснюються, чи створення і впровадження у виробництво власних вакцин.

Сучасне підприємство змушене функціонувати в ситуації, коли життєвий цикл технологій і товарів стає все коротшим; функціонування ринку «поза межами» країн змінює умови вибору факторів виробництва і ринків збуту; посилення зовнішньої конкуренції знищує існуючі бар'єри входу в ту чи іншу галузь; перетворення інтелектуального капіталу в найважливіший фактор у боротьбі за майбутню конкурентну перевагу руйнує старі цінності [10, с. 464]. Таким чином, регулювання відносин інтелектуальної власності має сприяти пришвидшенню темпів економічного життя, виробництва та суспільних відносин, що є неминучим для країни, яка бажає зберігати та відтворювати власні глобальні конкурентні позиції.

Не можна забувати, що за умов глобального капіталізму інструменти досягнення цілей економічної політики національними урядами включають: раціоналізацію втручання в ринок та виробництво у місцях, де він не функціонує, регулювання підтримки інституційних та інфраструктурних вимог для ефективної конкурентоспроможності, зменшення асиметричності інформації, популяризацію підприємництва, розвиток фінансових ринків, лібералізацію ринку робочої сили, більшу свободу в торгівлі, розвиток ресурсів людського капіталу у масштабі, що задовольняє потреби в ліквідації відставання в розвитку наукомісткої економіки, створюючи інвестиційний клімат для кращого її освоєння, прийняття інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та стимуляцію розвитку інституційного середовища, що підтримуватиме інновації з метою розвитку внутрішнього ІКТ-сектору протягом тривалішого періоду, ніж у більш розвинутих країнах [7, с. 222-223]. Все це є елементами, що опосередковано стосуються державного регулювання інтелектуальної власності, кінцевою метою якого інтенсивне випереджальне економічне зростання за рахунок сфери розвитку людського та інтелектуального капіталу, в обов'язковому поєднанні зі зростанням рівня життя населення.

Однією з характерних рис інтелектуальної власності в Україні є її неспроможність приносити прибуток тим особам, що мають безпосереднє відношення до її створення. Тобто поширеними є викривлення в системі відносин власності, коли її створює один суб'єкт, користується інший, а привласнює взагалі третя особа; причому це можуть бути суб'єкти різних країн. Виділяється три основні схеми комерціалізації результатів ІВ:

- передача прав на об'єкт ІВ;
- створення спільного виробництва;
- вихід на ринок через впровадження результатів ІВ у виробництво (створення малого інноваційного підприємства «під проект») [11].

Всі винаходи в Україні повинні бути захищені від їх безоплатного використання іншими країнами, для чого є патентування винаходів за кордоном.

Патентування за кордоном винаходів, зроблених у межах України, а також винаходів, зроблених за кордоном громадянами України, проводять за пропозицією відповідних міністерств і відомств [12, с. 338]. Заходи щодо державного впливу на інтелектуальну власність систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Заходи щодо регулювання інтелектуальної власності в різних економічних секторах та їх наслідки

Економічна сфера	Важелі та заходи	Економічні наслідки
Структура національного виробництва	Стимулювання наукоємного виробництва через податковий і кредитний механізми та цільові державні програми. Реальне антимонопольне регулювання	Зростання пропозиції наукоємного виробництва України на світових ринках, поліпшення стану платіжного балансу та зміцнення гривні
Доходи населення	Ліквідація гіпервитрат у державному секторі, зокрема в сфері оплати праці членів наглядових рад та менеджменту державних компаній, мінімізація корупції в сфері державних закупівель, ліквідація схем зловживання бюджетним ресурсом	Можливість населення, зокрема «креативного» класу, зберігати за собою право на результати інтелектуальної праці. Обмеження можливостей монополій у скуповуванні патентів та гальмуванні НТП. Формування можливостей для користування закордонними досягненнями в національній економіці
Освіта і наука	Збільшення витрат на науку і освіту в структурі ВВП	Підвищення престижності наукової та освітньої діяльності, її детінізація, поступове зменшення частки осіб, спроможних формувати свій інтелектуальний імідж за рахунок прямих матеріальних витрат
Промисловість	Реальне, а не формальне стимулювання наукоємного виробництва та дослідницької діяльності підприємств, що не належать до олігархату. Реальне впровадження нових технологій	Зниження витрат виробництва та, на основі цього, зростання доходів громадян. Формування можливостей для користування закордонними досягненнями в національній економіці
Сфера купівлі-продажу товарів	Спрощення механізму реєстрації інтелектуальної власності, формування реального ринкового механізму в сферах реалізації товарів, що мають низьку цінову еластичність	Перерозподіл доходів на користь інноваційного виробництва, зменшення витрат виробництва, зростання конкуренції в різних галузях. Нагромадження певної частки національного доходу у вигляді заощаджень та формування засад придбання коштовних товарів тривалого користування
Зайнятість та міграція трудового потенціалу	Стимулювання творчої та інтелектуальної праці всередині країни. Визначення перспектив та можливостей працівників у таких сферах	Збереження інтелектуального потенціалу країни, формування традицій «інтелектуального» лідерства країни. Експорт наукових розробок та ноу-хау за кордон
Сфера взаємодії капіталу та інтелектуальної власності	Демоніполізація економіки, сприяння секторному зростанню інтелектуаломістких галузей, посилення державної уваги до соціально-трудова відносин у колективах	Зменшення середнього розміру підприємства в національній економіці, мінімізація експлуатації інтелектуального капіталу традиційним. Формування мотивів до інтелектуального зростання кожного громадянина
Боротьба з COVID-19	Цільове фінансування витрат на створення власної вакцини, вакцин від гіпотетичних ускладнень цієї хвороби. Створення механізму для перевірки достовірності вакцин, що закуповуються	Мультиплікативне зростання ВВП через збільшення державних витрат. Збереження здоров'я населення та трудових ресурсів, якісна структурна перебудова економіки

Джерело: розроблено та систематизовано авторами самостійно

Для успішного перетворення результатів науково-технічної діяльності на інноваційний продукт необхідним є державне регулювання цього процесу,

оскільки ринкова економіка не завжди здатна це здійснити з огляду на високу

вартість, довгий термін окупності інноваційних проектів [11]. Саме тому державним органам доречно здійснювати моніторинг організацій, що створюють інтелектуаломістку продукцію та власноруч пропонувати послуги щодо її реєстрації та комерціалізації, інколи ще до завершення циклу дослідження чи впровадження.

Світова організація інтелектуальної власності (СОІВ) також розробила певні заходи захисту від несумлінної конкуренції. Паризька конвенція з охорони промислової власності (1967 р.), яка діє в умовах СОІВ, передбачає: країни Союзу зобов'язані забезпечувати громадян держав, які беруть участь у Союзі, ефективним захистом від недобросовісної конкуренції; актом несумлінної конкуренції вважається конкурентна поведінка, яка суперечить звичаям чесності у промислових і торговельних справах; зокрема забороні підлягають: усі дії, які можуть якимось чином викликати сумніви щодо підприємства, товарів, промислової чи торговельної діяльності конкурента; оманливі твердження у здійсненні комерційної діяльності, які можуть дискредитувати підприємство, товари, промислову чи торговельну діяльність конкурента; надання інформації, використання якої при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману відносно характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів [1, с. 100-101].

Для того, щоб враховувати інтереси як виробників, так і споживачів, захист інтелектуальної власності повинен доповнюватися політикою регулювання конкуренції.

Заходи в цій сфері повинні враховувати як порівняльні переваги і технологічну спеціалізацію кожної з країн, так і стратегію розвитку, яку вони намагаються реалізовувати, а також інвестиційну політику. Така політика може передбачати цільове заохочення інвестицій, установлення вимог до результатів господарської діяльності, важелі стимулювання, а також створення науково-технічних парків та іншої інфраструктури інноваційної сфери [1, с. 650]. І, наголосимо ще раз, що головним пріоритетом у цій сфері мають бути національні та державні інтереси, впровадження результатів наукової діяльності у виробництво з метою підвищення рівня національної конкурентоспроможності.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі. Наведено та обґрунтовано значну кількість заходів у системі управління відносинами інтелектуальної власності у різних секторах суспільно-економічних відносин, однак всі вони матимуть позитивний ефект для економіки лише у випадку їх застосування у зазначеному нами напрямках. Практика доводить, що на сьогоднішній день ці дії здійснюються саме у протилежному напрямку, що створює додаткові вигоди не для суспільства в цілому, а для обмеженого кола осіб.

Подальші дослідження у цьому напрямку дадуть можливість конкретизувати важелі впливу та визначити послідовність застосування заходів державного регулювання інтелектуальної власності по кожному з напрямів.

Література.

1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку : монографія : У 2 т. Т. I / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк та ін. ; За заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2006. 816 с.
2. Яковенко Р. В. Необхідність трансформації завдань державного регулювання в умовах сучасного стану економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 8. С. 33–40. DOI: [10.32702/2306-6792.2019.8.33](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.8.33).
3. Зайченко В. В. Рівень соціальної відповідальності інтернет-провайдерів міста Кропивницький. *Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 16 квітня 2021 р. Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2021. С. 95–99.
4. Дахно І. І. Світова економіка : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 264 с.
5. Дзарасов С. С. Политическая экономия. Москва : Политиздат, 1988. 432 с.
6. Чухно А. А. Економічна теорія : [у 2-х т.]. Київ : ДННУ АФУ, 2010. Т. 2. 628 с.
7. Жовтанецька О. О., Жовтанецький А. З. Інтелектуальна власність в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 624 : Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку. С. 221–226.
8. Фесенко Н. С. Закордонний досвід забезпечення державою захисту інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 2 (50). С. 179-183.
9. Невінчаний І. С. Світовий ринок об'єктів інтелектуальної власності. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія „Економіка”*. 2009. Вип. 3(2). С. 178-184.
10. Піжук О. І. Особливості забезпечення конкурентних переваг підприємства в умовах глобалізації. *Економічні перспективи підприємництва в Україні* : зб. матеріалів Всеукраїнської інтернет-конференції, 27-28 жовтня 2016 р., м. Ірпінь. Т 1. Ірпінь : УДФСУ, 2016. С. 463–466.
11. Дегтяр А. О., Гончаренко М. В. Зарубіжний досвід державного регулювання процесу комерціалізації інтелектуальної власності. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013-2/doc/4/01.pdf> (дата звернення: 06.07.2020).
12. Державне регулювання економіки : підруч. / Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Київ : Атіка, Ельга-Н, 2000. 592 с.

References.

1. Luk'ianenko, D.H. Poruchnyk, A.M. Antoniuk, L.L. and others (2006), *Upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu v umovakh hlobalizatsii ekonomichnoho rozvytku* [Management of international competitiveness in the context of globalization of economic development], (Vols. 1-2), KNEU, Kyiv, Ukraine.

2. Yakovenko, R. (2019), "The need for transformation of the tasks of state regulation in the conditions of the current state of the economy of Ukraine", *Agrosvit*, vol. 8, pp. 33–40. DOI: [10.32702/2306-6792.2019.8.33](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.8.33).
3. Zajchenko, V.V. (2021), "The level of social responsibility of Internet providers in Kropyvnytskyi", *Napriamy ekonomichnoho zrostannia ta innovatsijnoho rozvytku pidpriemstv* [Directions of economic growth and innovative development of enterprises], Vseukrains'ka naukovo-praktychna konferentsiia studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh [All-Ukrainian scientific-practical conference of students, graduate students and young scientists], Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyy, Ukraine, pp. 95–99.
4. Dakhno, I.I. (2006), *Svitova ekonomika* [World economy], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.
5. Dzasosov, S.S. (1988), *Politicheskaja jekonomija* [Political economy], Politizdat, Moscow, Russia.
6. Chukhno, A.A. (2010), *Ekonomichna teoriia* [Economics], (Vols. 1-2), DNNU AFU, Kyiv, Ukraine.
7. Zhovtanets'ka, O.O. and Zhovtanets'kyj, A.Z. (2008), "Intellectual property in the context of globalization", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politehnika"*, vol. 624 : Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development, pp. 221–226.
18, pp. 70-76.
8. Fesenko, N.S. (2016), "Foreign experience in providing the state with intellectual property protection", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 2 (50), pp. 179-183.
9. Nevinchanyj, I.S. (2009), "World market of intellectual property", *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Seriia "Ekonomika"*, vol. 3 (2), pp. 178-184.
10. Pizhuk, O.I. (2016), "Features of ensuring the competitive advantages of the enterprise in the context of globalization", *Ekonomichni perspektyvy pidpriemnytstva v Ukraini* [Economic prospects of entrepreneurship in Ukraine], Vseukrains'ka internet-konferentsiia [All-Ukrainian Internet conference], University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine, pp. 463–466.
11. Diehtiar, A.O. and Honcharenko, M.V. (2013), "Foreign experience of state regulation of the process of commercialization of intellectual property", [Online], available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013-2/doc/4/01.pdf>. (Accessed 06 July 2020).
12. Mykhasiuk, I. Mel'nyk, A. Krupka, M. and Zaloha, Z. (2000), *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [State regulation of Economy], Atika, El'ha-N, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2021 р.